

Nr 35

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Genom en den 28 mars 1969 dagtecknad proposition, nr 91, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändring i lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt

Härigenom förordnas, att 2 § 15:o, 16:o och 17:o lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

15:o) mål om beslut ————— svenskt medborgarskap; mål om kyrkobokföring, beslut eller åtgärd rörande medlemskap i svenska kyrkan, *lysning eller annat kungörande till äktenskap*, utfärdande av äktenskapscertifikat, företagande av vigsel;

mål om släktnamn eller förnamn; 16:o) mål om meddelande i särskilda fall av tillstånd, förbud eller föreläggande jämlikt författningar och föreskrifter rörande den allmänna hälsovården, betning av utsäde och motverkande av vattenförorening, rörande brandförsvaret, med undantag av mål som avse kommuns skyldigheter enligt brandlagen, rörande civilförsvaret i vad angår inrättandet av enskilda skydds-

mål om kyrkobokföring, beslut eller åtgärd rörande medlemskap i svenska kyrkan, utfärdande av *intyg enligt 3 kap. 3 § giftermålsbalken eller äktenskapscertifikat*, företagande av vigsel;

mål om släktnamn eller förnamn; 16:o) mål om meddelande i särskilda fall av tillstånd, förbud eller föreläggande jämlikt författningar och föreskrifter rörande den allmänna hälsovården och betning av utsäde, *rörande* motverkande av vattenförorening, med undantag av *mål enligt miljöskyddslagen*, rörande brandförsvaret, med undantag av mål som avse kommuns skyldigheter enligt brandlagen, rörande ci-

¹ Senaste lydelse av 2 § 15:o se 1963: 645, av 2 § 16:o se 1968: 686 och av 2 § 17:o se 1968: 225.

rum samt rörande städernas eller andra orters byggnadsväsen i övrigt, så framt ej klagan föres över beslut i anledning av ansökan hos Konungens befallningshavande om tillstånd att företaga nybyggnad utan hinder av gällande byggnadsförbud eller i anledning av dylik ansökan hos byggnadsnämnd beträffande fråga, som det enligt förordnande av Konungens befallningshavande ankommit på nämnden att pröva;

mål om beslut av ————— § smittskyddslagen;

17:o) mål om befrielse ————— eller veterinar;

mål om bötesansvar; mål om annat föreläggande vid vite än sådant, som må givas enligt författningar rörande banker eller andra penninginrättningar, författningar rörande yrkesmässigt utövande av köp och försäljning i kommission av aktier, obligationer och liknande värdepapper, författningar rörande fondbörsvärksamhet, författningar rörande brandförsvaret, såvitt angår kommuns åligganden på detta område, lagen om uppsikt å jordbruk, lagen om rätt till fiske, lagen om gravrätt m. m., såvitt angår kommuns åligganden enligt samma lag, lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., civilförsvarslagen, utom såvitt rör inrättandet av enskilda skyddsrum, lagen om kommunal beredskap, lagen med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m., lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar eller författningar rörande åtgärder för att trygga tillgången inom riket på mineralolja; mål om utdömande av vite enligt andra än nämnda författningar;

mål om häktads ————— i brottmål;

vilförsvaret i vad angår inrättandet av enskilda skyddsrum samt rörande städernas eller andra orters byggnadsväsen i övrigt, så framt ej klagan föres över beslut i anledning av ansökan hos Konungens befallningshavande om tillstånd att företaga nybyggnad utan hinder av gällande byggnadsförbud eller i anledning av dylik ansökan hos byggnadsnämnd beträffande fråga, som det enligt förordnande av Konungens befallningshavande ankommit på nämnden att pröva;

mål om bötesansvar; mål om annat föreläggande vid vite än sådant, som må givas enligt författningar rörande banker eller andra penninginrättningar, författningar rörande yrkesmässigt utövande av köp och försäljning i kommission av aktier, obligationer och liknande värdepapper, författningar rörande fondbörsvärksamhet, författningar rörande brandförsvaret, såvitt angår kommuns åligganden på detta område, lagen om uppsikt å jordbruk, lagen om rätt till fiske, lagen om gravrätt m. m., såvitt angår kommuns åligganden enligt samma lag, lagen med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., civilförsvarslagen, utom såvitt rör inrättandet av enskilda skyddsrum, lagen om kommunal beredskap, lagen med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m., lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar, författningar rörande åtgärder för att trygga tillgången inom riket på mineralolja eller 13 eller 40 § miljöskyddslagen; mål om utdömande av vite enligt andra än nämnda författningar;

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i regeringsrättslagen. De sammanhänger med dels beslutade ändringar i giftermålsbalken som bl. a. innebär att bestämmelserna om lysning slopas och ersätts med hindersprövning av vederbörande pastorsämbete, dels förslaget till miljöskyddslag (prop. 1969: 28).

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Kling*, följande.

1. Enligt 2 § 15:o lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt ankommer det på regeringsrätten att handlägga bl. a. mål om lysning eller annat kungörande till äktenskap, utfärdande av äktenskaps-certifikat och företagande av vigsel.

Den 1 juli 1969 träder lagen den 13 december 1968 (nr 758) om ändring i giftermålsbalken i kraft. Lagen innebär bl. a. att reglerna om lysning och annat kungörande till äktenskap slopas. Avgörande för frågan om trolovads äktenskapsbehörighet blir enbart den hindersprövning, som ankommer på vederbörande pastorsämbete. Om hinder mot äktenskapet inte föreligger, skall ämbetet enligt 3 kap. 3 § utfärda intyg härom på begäran av de trolovade.

De sålunda gjorda ändringarna i giftermålsbalken bör föranleda att bestämmelsen i 2 § 15:o regeringsrättslagen om regeringsrättens behörighet i mål om lysning eller annat kungörande till äktenskap utgår och ersätts av en regel om att mål om utfärdande av intyg enligt 3 kap. 3 § giftermålsbalken skall handläggas av regeringsrätten. Motsvarande ändring har enligt lag den 13 december 1968 (nr 760) skett i lagen den 12 november 1915 (nr 434) om fullföljd av talan mot beslut i vissa ärenden rörande äktenskaps ingående.

2. Enligt 2 § 16:o regeringsrättslagen ankommer det på regeringsrätten att handlägga bl. a. mål om meddelande i särskilda fall av tillstånd, förbud eller föreläggande enligt författningar och föreskrifter rörande motverkande av vattenförorening. Bestämmelsen innebär att regeringsrätten har att tillämpa bl. a. lagen den 30 november 1956 (nr 582) om tillsyn över vattendrag, sjöar och andra vattenområden.

I prop. 1969: 28 har förslag lagts fram om en miljöskyddslag som avses träda i kraft den 1 juli 1969. Genom miljöskyddslagen upphävs den nyssnämnda lagen den 30 november 1956, vars bestämmelser med ett par undantag ersätts av regler i den nya lagen.

Enligt miljöskyddslagen skall det finnas en särskild koncessionsnämnd som på ansökan av den som utövar eller ämnar utöva miljöfarlig verksamhet kan lämna tillstånd till verksamheten efter prövning enligt lagens bestämmelser. Vidare kan Kungl. Maj:t uppdra åt länsstyrelsen att pröva fråga om tillstånd beträffande visst slag av ärenden (9 och 17 §§). Om ansökan om tillstånd inte uppfyller vissa föreskrivna villkor med avseende bl. a. på innehållet, kan sökanden vid vite föreläggas att avhjälpa bristen (13 §). I tillståndsbeslut skall anges de villkor som skall gälla (18 §). I fall då Kungl. Maj:t efter underställning eller besvär lämnar tillstånd till miljöfarlig verksamhet kan Kungl. Maj:t uppdra åt koncessionsnämnden eller länsstyrelsen att fastställa närmare villkor för tillståndet (20 §). Under vissa i lagen närmare angivna omständigheter kan omprövning av tillstånd ske och nya villkor fastställas (23—25 och 27 §§). Tillsyn till skydd mot miljöfarlig verksamhet som kan medföra fara för allmänna intressen skall utövas av statens naturvårdsverk och länsstyrelserna (38 §). Länsstyrelsen kan, om tillstånd inte getts enligt lagen, meddela föreläggande om sådant försiktighetsmått eller förbud som är uppenbart behövt för att lagens bestämmelser skall efterlevas. I fall då tillstånd föreligger kan länsstyrelsen meddela brådskande föreskrift som är nödvändig till följd av särskilda omständigheter. Om tillståndshavaren åsidosätter villkor som har angetts i tillståndsbeslutet kan länsstyrelsen vidare förordna om rättelse på hans bekostnad eller förelägga honom att själv vidta rättelse. Sådana förelägganden som nu har nämnts får förenas med vite (40 §). Efter framställning av naturvårdsverket kan koncessionsnämnden i fråga om viss miljöfarlig verksamhet besluta om förbud eller meddela föreskrift om skyddsåtgärd (41 §). Tillsynsmyndighet har bl. a. också rätt att som ett led i tillsynen vinna tillträde till fabrik eller annan anläggning samt att företa undersökning inom anläggningen (42 §).

Besvär över beslut av koncessionsnämnden och av länsstyrelsen i tillstånds- och villkorsfrågor enligt miljöskyddslagen bör, som jag framhåll i prop. 1969: 28 (s. 205 och 297), prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet med hänsyn till att lämplighetsfrågor i så hög grad dominerar i dessa ärenden. Av liknande natur är i allmänhet de frågor som har att göra med naturvårdsverkets och länsstyrelsens tillsyn enligt miljöskyddslagen. Beslut i tillståndsärenden och beslut i tillsynsärenden har i regel mycket nära samband med varandra. Också i de senare fallen bör därför besvär främdeles prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Av samma skäl bör huvudregeln vara att talan mot beslut om vitesföreläggande enligt miljöskyddslagen prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Annorlunda ställer det sig beträffande besvär över förbud vid vite att rubba eller skada mätapparat eller liknande instrument som någon med stöd av länsstyrelsens beslut har satt ut på annans mark i samband med mätning eller annat undersökningsarbete (51 § första stycket i lagförslaget). Den föreslagna bestämmelsen härom mot-

svarar föreskriften om undersökningsarbete i 14 kap. 5 § 1 mom. första stycket vattenlagen. Besvär över vitesföreläggande enligt vattenlagen prövas av regeringsrätten. Detsamma bör gälla besvär över vitesföreläggande enligt 51 § första stycket miljöskyddslagen.

I enlighet med vad som nu har sagts bör göras ett inskränkande tillägg till den föreskrift i 2 § 16:o regeringsrättslagen som avser mål rörande motverkande av vattenförorening, så att sådana mål, i den mån de skall prövas enligt miljöskyddslagen, undantas från regeringsrättens kompetens. Vidare bör i 2 § 17:o föreskrivas att mål om föreläggande vid vite enligt 13 § eller 40 § miljöskyddslagen inte skall prövas av regeringsrätten.

Som jag anförde i prop. 1969: 28 (s. 297) bör besvär över koncessionsnämndens beslut om ersättning för särskild sakkunnigutredning prövas av regeringsrätten. Eftersom nu gällande lydelse av 2 § 4:o regeringsrättslagen får anses täcka beslut i sådant ämne, behövs inte någon ändring.

Talan i handräkningsmål enligt 47 § miljöskyddslagen prövas i sista hand av regeringsrätten enligt föreskriften i 2 § 18:o regeringsrättslagen.

De här förordade ändringarna i regeringsrättslagen bör träda i kraft den 1 juli 1969.

Här må nämnas att tredje lagutskottet i utlåtande 1969: 37 med anledning av den ovannämnda propositionen nr 28 hemställt att förslaget till miljöskyddslag i de delar, som berör det genom förevarande proposition framlagda förslaget, måtte antagas av riksdagen.

Lagrådet

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att förevarande proposition, nr 91, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 maj 1969

På första lagutskottets vägnar:

ERIK SVEDBERG

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Erik Svedberg (s), Hjorth (s), Schött (m), fru Lindström (s), fru Lilly Ohlsson (s) och herr Ferdinand Nilsson (cp);

från andra kammaren: fru Löfqvist (s), fröken Bergegren (s), herrar Martinsson (s), Dockered (cp), Hansson i Piteå (s), Sjöholm (fp) och Fridolfsson i Stockholm (m).
